

Byla C-512/18

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2018 m. rugpjūčio 3 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Conseil d'État (Prancūzija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2018 m. liepos 26 d.

Pareiškėjos:

French Data Network

La Quadrature du Net

Fédération des fournisseurs d'accès à Internet associatifs

Atsakovai:

Premier ministre

Garde des Sceaux, Ministre de la Justice

<...>

Conseil d'État (Valstybės Taryba), sprendama teisminį ginčą,

<...> (Teisminių ginčų nagrinėjimo skyrius, 9-oji ir 10-oji sujungtos kolegijos)

<...>

<...>

Atsižvelgdama į šią procedūrą:

1. Skundo santrauka ir papildomu pareiškimu bei keturiais kitais pareiškimais, kurie *Conseil d'État* teisminių ginčų sekretoriato užregistruoti 2015 m. rugsėjo 1 d., 2015 m. lapkričio 27 d., 2016 m. gegužės 24 d., 2016 m. liepos 25 d., 2017 m. vasario 7 d. ir 2018 m. liepos 10 d., *French Data Network, la Quadrature*

du Net, French Data Network ir la Fédération des fournisseurs d'accès à internet associatifs prašo, kad *Conseil d'État*:

1) dėl įgaliojimų viršijimo panaikinti implicitinį sprendimą atmesti – tai preziumuojama Ministrui Pirmininkui neatsakius į jų prašymą panaikinti Pašto ir elektroninių ryšių kodekso R. 10–13 straipsnį ir 2011 m. vasario 25 d. Dekretą Nr. 2011–219;

2) įpareigoti Ministrą Pirmininką panaikinti šias nuostatas;

3) <...>.

Šios asociacijos tvirtina, kad prašomos panaikinti nuostatos yra neteisėtos, nes buvo priimtos siekiant taikyti įstatymines nuostatas, kurios patenka į Europos Sąjungos teisės taikymo sritį ir kurios neproporcingai apriboja Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7, 8 ir 11 straipsniais užtikrinamas teisę į privataus gyvenimo gerbimą, teisę į asmens duomenų apsaugą ir saviraiškos laisvę, pažeidžia 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (toliau – Direktyva 2002/58/EB) 15 straipsnio 1 dalį, kaip ją išaiškino Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau Teisingumo Teismas).

2016 m. birželio 10 d. užregistruotame atsiliepime į skundą teisingumo ministras prašo atmesti skundą. Jis tvirtina, kad pateikti pagrindai yra nepagrįsti. (orig. p. 2)

2018 m. birželio 20 d. užregistruotu atsiliepimu į skundą Ministras Pirmininkas prašo atmesti skundą. Jis tvirtina, kad pateikti pagrindai yra nepagrįsti.

2016 m. vasario 8 d. užregistruotu prašymu įstoti į bylą *Privacy International ir Center for Democracy and Technology* prašo, kad *Conseil d'État* patenkintų skunde išdėstytus reikalavimus. Jie tvirtina, kad:

- ginčijamos nuostatos prieštarauja Chartijai;
- ginčijamomis nuostatomis pažeidžiamas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 8 straipsnis.

<...>

Atsižvelgiant į:

- Chartiją;
- EŽTK;

- 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (toliau – Direktyva 2000/31/EB);
- Direktyvą 2002/58/EB;
- Pašto ir elektroninių ryšių kodeksą;
- 2004 m. birželio 21 d. Įstatymą Nr. 2004-575;
- 2013 m. gruodžio 18 d. Įstatymą Nr. 2013-1168;
- 2011 m. vasario 25 d. Dekretą Nr. 2011-219;
- Teisingumo Teismo 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *Tele2 Sverige AB c/ Post-och telestyrelsen* ir *Secretary of State for the Home Department c/ Tom Watson ir kt.* (C-203/15 ir C-698/15);
- Administracinių bylų teisenos kodeksą;

<...>

Kadangi:

1. *Privacy International* ir *Center for Democracy and Technology* turi suinteresuotumą, kad skundžiamas sprendimas būtų panaikintas. Taigi, jų prašymas įstoti į bylą tenkinamas.
2. *French Data Network*, *la Quadrature du Net* ir *la Fédération des fournisseurs d'accès à internet associatifs* prašė Ministro Pirmininko panaikinti Pašto ir elektroninių ryšių kodekso R. 10-3 straipsnį ir 2011 m. vasario 25 d. dekretą dėl duomenų saugojimo ir duomenų teikimo siekiant nustatyti bet asmenis, prisidėjusius kuriant turinį, įkeltą į internetą. Šios trys asociacijos skundžia implicitinį sprendimą atmesti dėl Ministro Pirmininko neatsakymo į jų prašymą. **(orig. p. 3)**
3. Kompetentinga institucija, gavusi prašymą panaikinti neteisėtą nutarimą privalo jį patenkinti, nes dėl formos ir procedūrinių reikalavimų nesilaikymo šis nutarimas buvo neteisėtas jo pasirašymo dieną, arba nes šis neteisėtumas išplaukia iš po šios datos atsiradusių teisinių ar faktinių aplinkybių.

Dėl atsisakymo panaikinti Pašto ir elektroninių ryšių kodekso R. 10-3 straipsnį

4. Remiantis Pašto ir elektroninių ryšių kodekso L.34-1 straipsnio nuostatų taikytina redakcija: „I.- Šis straipsnis taikomas asmens duomenų tvarkymui teikiant visuomenei elektroninių ryšių paslaugas; Jis, be kita ko, taikomas tinklams, palaikančiams duomenų rinkimo ir atpažinimo įrenginius./ II.- Elektroninių ryšių operatoriai, ir, be kita ko, asmenys, kurių veikla – suteikti prieigą visuomenei prie ryšių paslaugų internete, ištrina ar padaro anonimiškais

visus srauto duomenis, atsižvelgiant į III, IV, V ir VI dalių nuostatas./ Asmenis, teikiantys visuomenei elektroninių ryšių paslaugas, laikydamiesi pirmesnės pastraipos nuostatų, numato vidaus procedūras, kurios leistų atsakyti į kompetentingų valdžios institucijų prašymus./ Asmenys, kurie, užsiimdami pagrindine ar papildoma profesine veikla, teikia visuomenei prisijungimą, leidžiantį komunikacijas internetu prieigos prie tinklo, įskaitant nemokamai, dėka, privalo laikytis pagal šį straipsnį elektroninių ryšių operatoriams taikomų nuostatų. III. Siekiant iširti, nustatyti ir vykdyti persekiojimą už nusikalstamas veikas arba už Intelektinės nuosavybės kodekso L. 336–3 straipsnyje nustatytos pareigos nevykdymą arba siekiant automatizuoto duomenų tvarkymo sistemų žalos, kuri numatyta ir už kurią baudžiama pagal Baudžiamojo kodekso 323–1–323–3–1 straipsnius, atsiradimo prevencijos, siekiant vienintelio tikslo – jei būtina, teisminei institucijai ar Intelektinės nuosavybės kodekso L. 331–12 straipsnyje numatytai kitai valdžios institucijai arba Gynybos kodekso L. 2321–1 straipsnyje nurodytai nacionalinei informacijos sistemų saugumo institucijai leisti atidėti ne ilgiau kaip vienus metus veiksmus, kuriais siekiama ištrinti arba padaryti anoniminius tam tikrų kategorijų techninius duomenis. Conseil d’État dekretas, priimtas gavus Commission nationale de l’informatique et des libertés (Nacionalinė informatikos ir laisvių komisija) nuomonę ir paisant VI dalyje įtvirtintų ribų, nustato šių duomenų kategorijas ir jų saugojimo trukmę, atsižvelgiant į operatorių veiklą ir komunikacijų pobūdį, taip pat prireikus papildomų galimų nustatyti specifinių išlaidų, susijusių su šiuo atžvilgiu valstybės prašymu operatorių teikiamomis paslaugomis, kompensavimo tvarką. “ To paties kodekso R. 10-3 straipsniu, kurį prašo panaikinti pareiškėjos, įgyvendinamos minėto L. 34-1 straipsnio III dalies nuostatos, būtent išvardijami duomenys, kuriuos turi saugoti elektroninių ryšių operatoriai, ir nustatoma, kad jų saugojimo trukmė – vieni metai.

5. Pirma, priešingai nei teigia į bylą įstojusios šalys, aplinkybė, kad pirmesniame punkte apibūdinta pareiga saugoti duomenis yra bendro pobūdžio, neapribota konkrečiais asmenimis ar aplinkybėmis, pati savaime neprieštarauja iš EŽTK 8 straipsnio išplaukiantiems reikalavimams.

6. Antra, viena vertus, pagal Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnį Sąjunga „gerbia esmines valstybines jų [valstybių narių] funkcijas, įskaitant valstybės teritorinio vientisumo, viešosios tvarkos bei nacionalinio saugumo užtikrinimą. Kiekviena valstybė narė išimtinai išlieka atsakinga visų pirma už savo nacionalinį saugumą“. Chartijos 51 straipsnyje numatyta (**orig. p. 4**), kad „1. Šios Chartijos nuostatos skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą, bei valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. (...) 2. Ši Chartija neišplečia Sąjungos teisės taikymo srities už Sąjungos įgaliojimų ribų, nenustato Sąjungai naujų įgaliojimų ar užduočių ir nepakeičia Sutartyse nustatytųjų.“ Jos 54 straipsnyje nurodyta: „Jokia šios Chartijos nuostata negali būti aiškinama kaip suteikianti teisę pradėti veiklą ar atlikti veiksmą siekiant panaikinti bet kurią šioje Chartijoje pripažįstamą teisę ar laisvę. (...)“

7. Kita vertus, Direktyva 2002/58/EB, priimta remiantis Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, kuris dabar atitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnį, įgyvendina valią suderinti valstybių narių teisės aktus siekiant sukurti vidaus rinką ir sudaryti sąlygas jai veikti. Remiantis jos 3 straipsnio 1 dalimi, ši direktyva taikoma „*asmens duomenų tvarkymui teikiant Bendrijoje viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas viešaisiais ryšių tinklais*“. Tačiau, kaip nurodyta jos 1 straipsnio 3 dalyje, ji „*netaikoma veiklos rūšims, kurios neįeina į Europos bendrijos steigimo sutarties taikymo sritį (...) ir visais atvejais veiklos rūšims, susijusioms su visuomenės saugumu, gynyba, valstybės saugumu (įskaitant valstybės ekonominę gerovę, kai atitinkamos veiklos rūšys yra susijusios su valstybės saugumo klausimais) bei valstybės veiksmais baudžiamosios teisės srityje*“. Beje, jos 15 straipsnyje numatyta, kad „*Valstybės narės gali patvirtinti teisinės priemonės, ribojančias šios direktyvos 5 ir 6 straipsniuose, 8 straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse ir 9 straipsnyje nustatytų teisių ir pareigų taikymą, jeigu toks ribojimas yra būtina, tinkama ir adekvati demokratinės visuomenės priemonė, skirta apsaugoti nacionalinį saugumą (t. y. valstybės saugumą), gynybą, visuomenės saugumą, taip užkardant, tiriant ir nustatant baudžiamąsias veikas ar neteisėtą elektroninių ryšių sistemos naudojimą, kaip nurodyta Direktyvos 95/46/EB 13 straipsnio 1 dalyje. Valstybės narės gali, inter alia, patvirtinti teisinės priemonės, leidžiančias ribotą laikotarpį saugoti duomenis, remiantis šioje dalyje nustatytais motyvais. Visos šioje dalyje nurodytos priemonės turi atitikti bendruosius Bendrijos teisės principus, tarp jų ir nurodytus Europos Sąjungos Sutarties 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse*“. Dėl priežasčių, susijusių su valstybės saugumu arba su kova su nusikalstamumu, valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo pareigos užtikrinti asmens duomenų ir su jais susijusių srauto duomenų konfidencialumą, kaip nustatyta direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje.

Dėl pareigos bendrai ir nediferencijuojant saugoti duomenis

8. 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendime *Tele2 Sverige AB c/ Post-och telestyrelsen ir Secretary of State for the Home Department c/ Tom Watson ir kt.* (C-203/15 ir C-698/15) Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalį „*siejamą su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7, 8, 11 straipsniais ir 52 straipsnio 1 dalimi, reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose kovos su nusikalstamumu tikslais numatyta pareiga bendrai nediferencijuojant saugoti visus su visais abonetais ir registruotais naudotojais susijusius (orig. p. 5) srauto ir vietos nustatymo duomenis, perduodamus bet kokia elektroninio ryšio priemone*“.

9. Viena vertus, akivaizdu, kad toks prevencinis nediferencijuotas saugojimas leidžia informacijos rinkimo tarnyboms prieiti prie duomenų, susijusių su komunikacijomis, kurias asmuo atliko, prieš nustatant, kad yra priežasčių manyti, jog jis kelia grėsmę visuomenės saugumui, gynybai ar valstybės saugumui. Toks duomenų saugojimas yra neapsakomai svarbus tiriant, nustatant ir vykdant baudžiamąjį persekiojimą už nusikalstamas veikas.

10. Kita vertus, kaip 2016 m. gruodžio 21 d. sprendime nurodė Teisingumo Teismas, toks duomenų saugojimas, kai neatskleidžiamas komunikacijos turinys, nepažeidžia Chartijos 7 ir 8 straipsniuose įtvirtintų teisių „esmės“. Be to, vėliau 2017 m. liepos 26 d. nuomonėje 1/15 Teisingumo Teismas priminė, kad šios teisės „nėra absoliučios“ ir kad Sąjungos bendrojo intereso tikslas gali pateisinti šių pagrindinių teisių apribojimus, net ir didelius, o tada jis pažymėjo, kad „užtikrinant visuomenės saugumą prisidedama ir prie kitų asmenų teisių ir laisvių užtikrinimo“ ir kad „Chartijos 6 straipsnyje įtvirtinama kiekvieno asmens teisė ne tik į laisvę, bet ir į saugumą“.

11. Tokiomis aplinkybėmis, klausimas, ar pagal Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalies leidžiančias nuostatas paslaugų teikėjams numatyta pareiga bendrai nediferencijuojant saugoti duomenis turi būti laikoma, ypač atsižvelgiant į garantijas ir kontrolę, kurios vėliau taikytinos šių prisijungimo duomenų rinkimui ir jų naudojimui, teisių apribojimu, pateisinamu Chartijos 6 straipsniu užtikrinama teise į saugumą ir nacionalinio saugumo reikalavimais, dėl kurių atsakomybė pagal Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnį tenka tik valstybėms narėms, kelia pirmąjį Europos Sąjungos teisės aiškinimo sunkumą. |

Dėl atsisakymo panaikinti 2011 m. vasario 25 d. dekreto 1 skyriaus nuostatas:

12. 2004 m. birželio 21 d. įstatymo Nr. 2004-575 dėl pasitikėjimo skaitmenine ekonomika 6 straipsnio I dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad asmenys, kurių veikla yra teikti visuomenei ryšio paslaugas internetu, ir fiziniai ar juridiniai asmenys, kurie, užtikrina, net ir nemokamai, teikiant visuomenei ryšių paslaugas internetu šių paslaugų gavėjų pateiktų signalų, rašytinės medžiagos, vaizdo, garso ar bet kokio pobūdžio pranešimų saugojimą, „*laiko ir saugo duomenis, kurie leidžia nustatyti asmenis, prisidėjusius kuriant turinį paslaugų, kurias jie teikia*“. II dalies trečioje pastraipoje numatyta, kad teisminė institucija gali šių asmenų pareikalauti perduoti pirmoje pastraipoje nurodytus duomenis. II dalies paskutinėje pastraipoje numatyta, kad *Conseil d'État* dekrete „*apibrėžia pirmoje pastraipoje nurodytus duomenis ir nustato jų saugojimo trukmę ir tvarką*“. 2011 m. vasario 25 d. dekreto pirmasis skyrius priimtas šiuo tikslu.

13. 2004 m. birželio 21 d. įstatymo 6 straipsnio II dalis, kurioje nustatyta pareiga laikyti ir saugoti tik tuos duomenis, kurie susiję su turinio sukūrimu, nepatenka į Direktyvos 2002/58/EB taikymo sritį, nes, remiantis jos 3 straipsnio 1 dalimi, ji aiškiai taikoma „*asmens duomenų tvarkymui teikiant Bendrijoje viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas viešaisiais ryšių tinklais*“.

14. Tačiau minėtos 2004 m. birželio 21 d. įstatymo 6 straipsnio II dalies nuostatos aiškiai patenka į Direktyvos 2000/31/EB taikymo sritį, kuria, kaip tai nurodyta jos 1 straipsnio 1 dalyje, „*siekama prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos funkcionavimo užtikrinant laisvą informacinės visuomenės paslaugų judėjimą tarp valstybių narių*“. Šios direktyvos 12 ir 14 straipsniuose reglamentuojamos paslaugos, kai teikiamas „paprasto perdavimo kanalais“ paslaugos ir informacijos pateikimo internete paslaugos. Šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalyje numatyta

„Valstybės narės nenustato teikėjams nei bendros prievolės teikiant 12, 13 ir 14 straipsnių reglamentuojamas paslaugas stebėti informaciją, kurią jie perduoda arba saugo, nei bendros prievolės aktyviai domėtis faktais arba aplinkybėmis, rodančiomis nelegalią veiklą“. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta: „Valstybės narės gali nustatyti prievolės informacinės visuomenės paslaugų teikėjams nedelsiant informuoti kompetentingas viešąsias institucijas apie įtariamą nelegalią veiklą arba informaciją, kurią pateikia jų paslaugų gavėjai, arba prievolę pateikti kompetentingoms institucijoms, gavus jų prašymą, informaciją, leidžiančią nustatyti jų paslaugos gavėjų, su kuriais jie sudarę informacijos saugojimo sutartis, tapatybę.“ Taigi pati direktyva nenustato iš principo draudimo saugoti su turinio sukūrimu susijusius duomenis, nuo kurio būtų galima nukrypti tik išimtiniais atvejais.

15. Klausimas, ar šios Direktyvos 2000/31/EB nuostatos, atsižvelgiant į Chartijos 6, 7, 8 ir 11 straipsnius bei 52 straipsnio 1 dalį, turi būti aiškinamos taip, kad jomis leidžiama valstybei narei nustatyti nacionalinį reglamentavimą, pagal kurį šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą 12 punkte nurodyti asmenys būtų įpareigoti saugoti duomenis, leidžiančius nustatyti asmenis, dalyvavusius kuriant jų teikiamų paslaugų turinį, kad prireikus teisminė institucija galėtų jų pareikalauti perduoti šiuo duomenis siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi civilinę ar baudžiamąją atsakomybę reglamentuojančių nuostatų, kelia antrąjį rimtą Europos Sąjungos teisės aiškinimo sunkumą.

16. Abu 11 ir 15 punktuose pateikti klausimai turi lemiamą reikšmę bylai, kurią turi išnagrinėti *Conseil d'État*, išspręsti. Kaip nurodyta, dėl šių klausimų kyla keli rimti Europos Sąjungos teisės aiškinimo sunkumai. Todėl pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį reikia kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, ir kol jis priims sprendimą, sustabdyti asociacijų pareiškėjų pareiškimo nagrinėjimą.

NUTARIA:

1 straipsnis. Leisti *Privacy International* ir *Center for Democracy and Technology* įstoti į bylą. (orig. p. 7)

2 straipsnis. Sustabdyti *French Data Network*, *la Quadrature du net* ir *la Fédération des fournisseurs d'accès à Internet associatifs* pareiškimo nagrinėjimą kol Teisingumo Teismas atsakys į šį prejudicinį klausimą:

1) Ar pagal Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnio 1 dalies leidžiančias nuostatas paslaugų teikėjams numatyta pareiga bendrai nediferencijuojant saugoti duomenis turi būti laikoma, ypač atsižvelgiant į garantijas ir kontrolę, kurios vėliau taikytinos šių prisijungimo duomenų rinkimui ir jų naudojimui, teisių apribojimu, pateisinamu Chartijos 6 straipsniu užtikrinama teise į saugumą ir nacionalinio saugumo reikalavimais, dėl kurių atsakomybė pagal Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnį tenka tik valstybėms narėms?

2) Ar Direktyvos 2000/31/EB nuostatos, atsižvelgiant į Chartijos 6, 7, 8 ir 11 straipsnius bei 52 straipsnio 1 dalį, turi būti aiškinamos taip, kad jomis leidžiama valstybei narei nustatyti nacionalinį reglamentavimą, pagal kurį asmenys, kurių veikla yra teikti visuomenei ryšio paslaugas internetu, ir fiziniai ar juridiniai asmenys, kurie užtikrina, net ir nemokamai, teikiant visuomenei ryšių paslaugas internetu šių paslaugų gavėjų pateiktų signalų, rašytinės medžiagos, vaizdo, garso ar bet kokio pobūdžio pranešimų saugojimą, būtų įpareigoti saugoti duomenis, leidžiančius nustatyti asmenis, dalyvavusius kuriant jų teikiamų paslaugų turinį, kad prireikus teisminė institucija galėtų jų pareikalauti perduoti šiuos duomenis, siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi civilinę ar baudžiamąją atsakomybę reglamentuojančių nuostatų?

3 straipsnis. [omissis] (**orig.p. 8.**)

[omissis]